

Stockholm den 3 september 2021

R-2021/1017

Till Kulturdepartementet

Ku2021/01236

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 17 maj 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Immunitet för utställningsföremål (SOU 2021:28).

Sammanfattning

Problemen kring immunitet för utställningsföremål är inte nytt. Det aktualiserades redan för flera årtionden sedan och problemen är i många länder sedan länge hanterade genom lagstiftning. Att frågeställningarna nu efter ganska många år genom lagstiftning hanteras också i Sverige är positivt.

Advokatsamfundet är i huvudsak positivt till utredningens förslag, med undantag för de synpunkter som lämnas nedan.

Advokatsamfundet anser dock att det är en brist att utredningens experter enbart rekryterats från den offentliga sektorn och att någon advokat ej fått möjlighet att delta i utredningens arbete. Ett flertal advokater i landet har praktisk erfarenhet av de frågor som utredningen behandlar, bl.a. som rådgivare till personer som har äganderättsanspråk till föremål som av olika, ibland oklara, skäl numera innehas av offentliga museer och därför omfattas eller kan komma att omfattas av enskilda äganderättsanspråk. Det hade varit bra om sådan kompetens hade funnits tillgänglig i utredningsarbetet.

Synpunkter

Förslaget till lag om immunitet för utställningsföremål

8 §

Ett beslut om att ett utställningsföremål ska omfattas av immunitet kan anses röra en civil rättighet, såsom detta begrepp får förstås enligt artikel 6 (1) Europakonventionens och Europadomstolens rättspraxis. Det kan därför ifrågasättas om det är förenligt med Europakonventionen att beslut enligt den föreslagna lagen inte ska kunna överklagas till domstol.

Med hänsyn till att aktuella frågor kan komma att röra både utsökningsrätt och folkrätt, bör ett beslut enligt den föreslagna lagen vid överklagande lämpligen överklagas till allmän domstol och inte till allmän förvaltningsdomstol. I allmän domstol bör överklaganden i sådant fall kunna handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Förslaget till förordning om immunitet för utställningsföremål

Advokatsamfundet kan inte tillstyrka att ansökningar enligt den föreslagna lagen ska prövas av Riksantikvarieämbetet, eftersom en sådan ordning inte bedöms vara tillräckligt rättssäker. Inom Riksantikvarieämbetet finns inte såvitt Advokatsamfundet känner till tillräcklig juridisk kompetens för att bedöma och avgöra de komplicerade rättsliga frågor som den föreslagna lagen kan aktualisera inom utsökningsrätt, civilrätt, konstitutionell rätt och folkrätt. Att beslut enligt den föreslagna lagen enligt utredningens förslag inte ska kunna överklagas, förstärker behovet av en beslutsmyndighet med särskild och tillräcklig kompetens inom ovan angivna områden.

Det bör därför övervägas om inte i stället en särskild nämnd borde inrättas för att pröva ansökningar enligt den föreslagna lagen. Nämnden kan förslagsvis bestå av tre ledamöter, som ordförande en ordinarie domare och som övriga ledamöter en person som har erfarenhet av internationell utställningsverksamhet samt en person med erfarenhet av sådana frågor som den föreslagna lagen kan aktualisera, exempelvis en advokat.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander